

■ Меркаванне

«КОЖНЫ ЧАЛАВЕК ПАВІНЕН УДЗЕЛЬНІЧАЦЬ У ЛЁСЕ СВАЁЙ КРАІНЫ»

Майкл МАРГУЛІС, прэзідэнт фонду «Духоўная дыпламатыя», міжнародны назіральнік са Злучаных Штатаў на прэзідэнцкіх выбарах у нашай краіне, упэўнены: важна берагчы тое, што ёсць. На яго думку, у нашай краіне, гэта разумеюць.

— Для большасці людзей, з якімі я гутарыў, вельмі важныя стабільнасць, мір у краіне, — адзначаў ён у размове з карэспандэнтам «Звязды». — У вас побач Украіна — гэта прыклад таго, як выдуманая свабода скончылася крывёю, смерцю дзяцей. Няма ў іх ніякай свабоды. Як я сказаў іх кіраўніку, у вас людзі змяняюцца, але ўсё застаецца па-старому. Разбураецца вельмі лёгка, як яны гэта зрабілі, а будаваць вельмі складана. У Беларусі — мір, няма хаосу, спакой. Можна, некаму падаецца, што тут дастаткова жорсткія формы ўлады. Але без іх, на маю думку, Беларусь не дасягнула б таго, што мае. Не бывае зусім дасканалы краіны, але тое, што ўжо ёсць, трэба цаніць. Ёсць такія крылатыя словы: што маем, не захоўваем, а страціўшы, плачам. Я хацеў бы, каб беларусы захавалі тое, што яны маюць.

Майкл Маргуліс назіраў за выбарамі Прэзідэнта нашай краіны ўжо некалькі разоў. Параўноўваючы мінулыя выбары і цяперашнія, ён заўважыў: сёння многія разумеюць, што любы бунт прыводзіць да крыві і гвалту.

— Зразумейшы гэта, частка людзей перастала жадаць нейкіх змен, якія разбурылі б дзяржаву. Людзі разумеюць рэальную сітуацыю. Яны пачалі больш цаніць тое, што маюць.

Як міжнародны назіральнік прэзідэнт фонду «Духоўная дыпламатыя» пабываў на многіх выбарах у многіх краінах.

— Напрыклад, я быў у выбарах у Тайландзе, у В'етнаме. У Беларусі ўсё больш арганізавана. Адчуваецца, што людзі хацелі — якімі б ні былі вынікі выбараў, — каб не было блытаніны, каб не было зрыву выбараў, каб яны былі цывілізаванымі.

У ЗША галасаваць можна праз інтэрнэт, і многія проста забіваюць пра выбары. Майкл Маргуліс лічыць, што гэта дрэнна.

— Ёсць групы, напрыклад рэлігійныя, якія лічаць, што яны не павінны цікавіцца палітыкай, — адзначае ён. — Гэта няправільна, таму што кожны грамадзянін павінен удзельнічаць у лёсе сваёй краіны. І калі нехта з-за ляюты, абьякавасці або пратэсту не робіць гэтага — дрэнна. Я, напрыклад, лічу рэформы Абама няўдалымі. Але я павінен быць законапалухмяным, павінен галасаваць. Тады становіцца зразумелай сітуацыя ў краіне.

Калега Майкла Маргуліса **Марк БАЗЕЛЕУ, віцэ-прэзідэнт фонду «Духоўная дыпламатыя»**, таксама прыехаў назіраць за выбарамі ў нашай краіне і паведаміў, што ў яго атрымалася пабываць недзе на 15 участках у розных раёнах сталіцы.

— Скажу так: любая краіна была б рада, калі б выбары былі арганізаваны на такім узроўні. Гэта былі вельмі высокакласна арганізаваныя выбары. З пункту гледжання арганізацыі ні ў кога не можа быць ніякіх прэтэнзій. Мне было вельмі прыемна назіраць спакойную атмасферу, ініцыятыўнасць выбаршчыкаў, якія прыходзілі галасаваць сем'ямі, асабліва прыемна было бачыць маладых людзей. Маладое пакаленне разумее важнасць удзелу ў такім працэсе.

Надзея ЮШКЕВІЧ. yushkevich@zviazda.by

■ Геапалітычныя перспектывы

ЯК СЯБЕ АДЧУВАЕ СУЧАСНАЯ БЕЛАРУСЬ ПАМІЖ УСХОДАМ І ЗАХАДАМ

Гаварыць пра ўнутрыпалітычныя падзеі, такія як выбары, мінаючы знешнія абставіны, немагчыма. Яны наўпрост уздзеіваюць на ўсе сферы жыцця краіны і яе будучыню. Менавіта пра гэта разважалі эксперты падчас «круглага стала» «Беларусь у кантэксце геапалітычных рэалій» у дзень выбараў.

ЧУЖЫЯ КРЫЗІСЫ ЯК СВАЕ

На думку **Сяргея КІЗІМЫ, загадчыка кафедры міжнародных адносін Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь, доктара палітычных навук**, у нашы дні Еўропа ўсё яшчэ ніяк не акрыяе ад сусветнага фінансавага крызісу і падзей, якія адбываліся ў апошніх гадоў у Грэцыі. Калі першае можа паправіць палітычнае еўра, то другое пагражае праекцыяй адмоўнага палітычнага сцэнарыя на Італію.

«Другой праблемай, вельмі актуальнай для Беларусі, з'яўляецца вайна ў цэнтры Еўропы — ва Украіне. Крызіс у ёй закрануў 46 мільёнаў чалавек. Гэта вам не якая-небудзь маленькая, незалежная краіна на ўскрайку, а цэнтральная і вялікая па плошчы дзяржава», — казаў Сяргей Кізіма. І дадаў, што канфлікт у нашай паўднёвай суседкі значна адбываецца на адносинах паміж Еўрапейскім саюзам і Расіяй. Для Беларусі асноўны мінус у гэтым выпадку — значнае скарачэнне экспарту ва Украіну. І праблема не ў колькасці беларускіх тавараў ці іх якасці, а ў няздольнасці ўкраінцаў набываць штосці, апроч тавараў першай неабходнасці. Да таго ж наша краіна прыняла даволі шмат бежанцаў з Украіны, «паставілася да іх па-чалавечы», прадаставіла сацыяльны пакет, што адмоўна адбілася на беларускім бюджэце.

На думку эксперта, украінскі крызіс «не мог не паўплываць на Расію». «Яна ўступіла ў сур'езнае супрацьстаянне з Захадам. Аднавілася халодная вайна. Расійскай эканоміцы гэта вельмі дорага абышлося ў плане эканамічных страт. За першы год — каля 250-300 мільёнаў долараў», — заявіў доктар палітычных навук. Ён лічыць, што гэтыя ды іншыя фактары ўздзейнічалі на тое, што ў Расію, нашага партнёра-лідара, знізіўся эксперт беларускіх тавараў.

Відавочна, гаворыць Сяргей Кізіма, што геапалітычны ландшафт для Беларусі за апошнія два гады змяніўся кардынальна. Гэта непазбежна адбілася на сацыяльна-эканамічным стане краіны.

РАДЫКАЛІСТЫ ЗАСТАЛІСЯ БЕЗ ПАДТРЫМКІ

«На жаль, апошнія два гады Беларусь знаходзіцца пад уздзеяннем украінскага крызісу, і ён, я думаю, на доўга», — выказаў такі прагноз **Юрый ШАЎЦОЎ, дырэктар Цэнтра праблем еўрапейскай інтэграцыі**, і дадаў, што сёння наша суседка мае праблемы не толькі палітычнага плана, але і, перш за ўсё, эканамічнага.

«Калі Беларусь зараз будзе ўцягнутая ў любога кшталту крызіс, паміж Расіяй і Еўропай узнікне якаясьці новая сітуацыя, якая на доўгі час забяспечыць двухполюсны раскол. І ён будзе значна глыбейшым, чым у часы «халоднай вайны», — лічыць эксперт. — Ад таго, ці ўтрымаем мы тут стабільнасць, залежыць лёс, можна сказаць, усёй Еўропы».

На яго думку, стан Беларусі ў міжнароднай супольнасці за апошні час значна змяніўся. «Да пачатку вайны ва Украіне Беларусь успрымалася на Захадзе як апошняя дыктатура ў Еўропе. Цяпер, калі канфлікт стаў рэальнасцю, шмат хто зразумеў, што стрымлівае даволі жорсткі рэжым у Беларусі. Я маю на ўвазе той радыкальны нацыяналізм і тыя дэструктыўныя сілы, якія ёсць не толькі ва Украіне, але і ў нас», — сказаў удзельнік «круглага стала».

Звяртаючыся да тэмы выбараў, Юрый Шаўцоў патлумачыў, што сёлета радыкальныя палітычныя сілы не атрымалі належнай падтрымкі. «Новыя магчымасці сталі галоўнай прычынай таго, што ў ходзе бягучай кампаніі нацыяналісты-ра-

дыкалы не атрымалі падтрымкі Захаду. Упершыню за 20 гадоў мы не ўбачылі таго, што прывыклі бачыць», — сказаў эксперт. Пад «новымі магчымасцямі» ён разумее тую сітуацыю, якая ўзнікла ў адносинах Беларусі і Захаду. Што ж тычыцца магчымасцяў радыкальнай апазіцыі, то яны, у прынцыпе, вычэрпваюцца тым, што было на несанкцыянаванай акцыі 10 кастрычніка ў Мінску, лічыць дырэктар ЦПЕІ.

памятаць не толькі пра сацыяльна-эканамічныя і палітычныя фактары, але і пра каштоўнасці. «Ёсць пэўныя выклікі менавіта ідэалагічныя. Галоўныя рызыкі сёння — рост нацыяналізму ва Украіне і часткова ў Расіі. Таму ў Беларусі цяпер з'яўляецца новай місія ў межах усходнеславянскага свету і Еўропы... Гэта каштоўнасць сям'і, сваёй мясцовасці, культуры. А з іншага боку — моцны гуманістычны патэнцыял», — кажа эксперт.

ФОТА БЕЛТА

Тую ж ідэю падтрымлівае і **Аляксандр ШПАКОЎСКІ, дырэктар інфармацыйна-асветніцкай установы «Актуальная канцэпцыя»**. «Гэта другая выбарчая кампанія Прэзідэнта Беларусі (першая была ў 1994 годзе), якая праходзіць без адкрытых палітычных экстрэмістаў сярод зарэгістраваных кандыдатаў у Прэзідэнты. Сярод цяперашніх кандыдатаў няма ніводнага палітыка, які б заклікаў перагледзець вынікі волевьяўлення грамадзян шляхам арганізацыі масавых беспарадкаў у сталіцы», — сказаў эксперт і дадаў, што гэта сведчыць аб змене тактыкі, але не мэты ЕС у дачыненні да Беларусі.

«Запад на працягу дваццаці гадоў паслядоўна адстойвае так званы каштоўны парадак дня. На яго думку, мы павінны змяніць свой палітычны лад, падыходы да кіравання эканомікай», — лічыць Аляксандр Шпакоўскі. Уступваючы ў перамовы з ЕС, мы мусім захаваць свой твар: «З аднаго боку, нам неабходны прызнанне, зняцце санкцый, доступ да фінансава-кредытных рэсурсаў, тэхналогій і інвестыцый. Але таксама трэба адстойваць наша права на існаванне ўнікальнай беларускай мадэлі, прыводзячы ў прыклад яе паспяховасць».

БЫЦЬ СЯБРАМІ, АЛЕ ЗАСТАВАЦА САБОЙ

У сваю чаргу **Igar МАРЗАЛЮК, загадчык кафедры археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.А. Куляшова, доктар гістарычных навук, прафесар, член Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Беларусі**, разважаў пра супрацоўніцтва Беларусі і яе стратэгічнага партнёра — Расіі. Ён лічыць, што нашай краіне трэба яго працягваць, але пры гэтым нагадваць партнёрам, што мы ніколі не станем часткай іншай дзяржавы, а будзем захоўваць сваю незалежнасць.

«Расія з'яўляецца стратэгічным партнёрам і саюзнікам Беларусі. Саюз з Расіяй для нас вельмі выгадны і ў сацыяльным, і ў эканамічным, і ў палітычным плане. Гэта тое, што не падлягае аспрэчванню і не ставіцца пад пытанне беларускім кіраўніцтвам. Аднак, кажучы пра гэта, мы павінны памятаць, што Беларусь ніколі не была марыянеткай, я вельмі любяць казаць апаненты ўлады. Рэспубліка заўсёды мела сваю знешнюю палітыку, у аснове якой ляжаць нацыянальныя інтарэсы», — сказаў эксперт.

Прытым прафесар не аспрэчваў перспектыву развіцця адносін з Захадам. «Беларусь выступае за раўнапраўны саюз, за Вялікую Еўропу. Тут няма ніякіх супярэчнасцяў», — лічыць ён.

На думку аднаго са стваральнікаў праекта «Цытадэль» **Юрыя ДЗЕРМАНТА**, падчас фарміравання сваёй пазіцыі на сусветнай пляцоўцы Беларусі трэба

Сёння гэта працягваецца ў міратворчай дзейнасці краіны. Эксперт выказаў ідэю, што з цягам часу наша краіна зможа выступіць ініцыятарам антыфашысцкага фронту і ў той жа час фронту, які прытрымліваецца кансерватыўных каштоўнасцяў. Такім чынам будзе фарміравацца «здоровы каштоўнасны парадак» краіны.

ЗНЕШНЕПАЛІТЫЧНЫЯ ПАВЕВЫ

Удзельнікі «круглага стала» закарнулі непасрэдна тэму адносін паміж Беларуссю і Еўропай. «Цяпер у Беларусі ўзнікаюць унікальныя магчымасці быць мостам бяспекі паміж ЕС і ЕАЭС, стаць сувязным звяном паміж Усходам і Захадам, развіваць паміж імі ўзаемны давер. Перадвыбарчая кампанія адбывалася ў спакойнай абстаноўцы. Запад успрымае нас даволі роўна, — выказаў такую думку **Антон ДУДАРОНАК, намеснік начальніка ўпраўлення Інфармацыйна-аналітычнага цэнтра пры Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь**. — Сёння мы бачым, што Запад наладжаны на супрацоўніцтва».

Вадзім ГІГІН, галоўны рэдактар часопіса «Беларуская думка», падкрэсліў яшчэ адну з асаблівасцяў сёлетняй выбарчай кампаніі. «Я звярнуў бы вашу ўвагу на важнае адрозненне гэтай кампаніі ад тых палітычных працэсаў, якія адбываюцца ў іншых краінах Цэнтральнай і Усходняй Еўропы. Знешняя палітыка не стала тым водападзелам, які дзеліць кандыдатаў, палітычныя сілы на розныя лагеры: або вы з Расіяй, альбо вы з Еўропай», — сказаў эксперт.

Выступоўца звярнуў увагу, што ў праграма кандыдатаў не робіцца стаўка на адзін з двух бакоў. На яго думку, гэта пазітыўная змена характару палітычнай барацьбы. «Сілы, якія спрабуюць падзяліць грамадства на тых, хто мае рацыю, і хто не, на заходніх і ўсходніх, на тых, хто з Расіяй ці з Захадам, яны маргіналізуюцца. Беларускі палітычны мейнстрым накіраваны на кансалідацыю грамадства», — сказаў Вадзім Гігін.

Але мець завыванне чаканні накіонт выступлення адзіным фронтам нельга. «Могуць быць адрозненні, крытычныя моманты. Мы бачылі гэта ў ходзе выбарчай кампаніі. Не ўсё так было дабраторнай», — адзначыў ён.

Аднак, на думку эксперта, адсутнасць водападзелу па пытанні знешняй палітыкі адрознівае Беларусь ад Малдовы і Украіны. «Гэта той новы трэнд, які, напэўна, у найбліжэйшы час палітыкі павінны імкнуцца ўмацоўваць для таго, каб любяць ультра, усё роўна з якога боку — левага ці правага, — заставацца б маргінальнымі», — заявіў галоўны рэдактар «Беларускай думкі».

Вераніка ПУСТАВІТ. pustavit@zviazda.by